
Het *jus ad bellum* in de Falklandoorlog van 1982

Analyse van de Argentijnse en Britse rechtvaardiging
voor militaire actie

Roel van Engelen

Studentnummer 5796466

26 mei 2008

Schakelprogramma Politicologie

Politieke Theorieën (PTZI), WG1

Docent: A.P. Hamelink M.Sc.

4590 woorden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	4
De Just War Theory en de criteria van het jus ad bellum.....	5
De Falklandeilanden: soevereiniteitsconflict, onderhandelingen en oorlog.....	7
Dekolonisatie van Spaans-Amerika.....	8
Argentijns-Britse onderhandelingen.....	9
De oorlog.....	10
Argentinië en het jus ad bellum.....	11
Het Verenigd Koninkrijk en het jus ad bellum.....	13
Conclusie.....	15
Overzicht van geraadpleegde werken.....	17

*iArgentinos: a vencer! Por nuestra bandera y por nuestro destino (...)
Porque la justicia y el derecho están de nuestro lado.
Porque el enemigo está peleando por su pasado y nosotros por nuestro futuro.*

*Argentijnen: op naar de overwinning! Voor onze vlag en onze bestemming (...)
Omdat de rechtvaardigheid en het recht aan onze kant staan.
Omdat de vijand vecht voor zijn verleden en wij voor onze toekomst.¹*

---

¹ Tijdschrift *Siete Días*, Buenos Aires, 12 mei 1982, geciteerd in Lorenz (2006: 70).

Het *jus ad bellum* in de Falklandoorlog van 1982: Analyse van de Argentijnse en Britse rechtvaardiging voor militaire actie

Inleiding

De Argentijnse invasie van de Falklandeilanden in het voorjaar van 1982 vormde de culminatie van een eeuwenoud soevereiniteitsconflict. Sinds 1833 zijn de eilanden *de facto* een overzees territorium van het Verenigd Koninkrijk. De Britse soevereiniteit over de onherbergzame eilandengroep, op ongeveer 500 kilometer ten westen van de Argentijnse kust, is door Argentinië echter nooit erkend. In een poging een interne legitimiteitscrisis te bezweren deed de Argentijnse militaire junta in 1982 met een militaire invasie een poging zijn eeuwenoude claim op de Falklands te effectueren. De Britse regering, die eveneens kampte met binnenlandse problemen, stuurde echter direct een speciale *Task Force* naar de eilanden, en twee maanden en bijna duizend doden later werden de Argentijnen gedwongen te capituleren.

Zowel Argentinië als het Verenigd Koninkrijk hebben hun beslissing om over te gaan tot militaire actie in de Falklandoorlog gelegitimeerd aan de hand van de Theorie van de Rechtvaardige Oorlog, of *Just War Theory* (Bluth 1987: 5). Maar in hoeverre is deze JWT daadwerkelijk toepasbaar op beide partijen? In dit paper analyseer ik de Falklandoorlog op basis van de criteria van het *jus ad bellum* van de JWT. Volgens *Just War*-theoretici als Walzer en Orend is oorlogvoering in bepaalde gevallen moreel toelaatbaar (Orend 2006: 31) en kunnen elementen uit de oude christelijke theorie van de rechtvaardige oorlog in een moderne vorm dienen als moreel richtsnoer om oorlogvoering te beperken en te onderwerpen aan normen en regels (Walzer 2006: 335). Binnen de JWT wordt onderscheid gemaakt tussen drie 'fasen': rechtvaardigheid vóór de oorlog (*jus ad bellum*), tijdens de oorlog (*jus in bello*) en ná de oorlog (*jus post bellum*) (Rigstad 2007: 2).

De Falklandoorlog was uitzonderlijk in de zin dat beide partijen zich opmerkelijk goed hielden aan de principes van het *jus in bello* en aan het oorlogsrecht (Smith 1999). Ik concentreer me hier echter op de eerste fase, het *jus ad bellum*, en

beperk mij dus tot de Argentijnse en Britse beslissingen om over te gaan tot militaire actie. Ik probeer een antwoord te geven op de vraag in hoeverre de beslissingen van beide regeringen in overeenstemming waren met de criteria van het *jus ad bellum*. Behalve te wijzen op het feit dat het arbitraire karakter van deze criteria het voor beide partijen mogelijk maakte hun militaire actie als 'rechtvaardig' te betitelen, zal ik de gebruikte argumenten kwalitatief beoordelen.

Na een toelichting op de verschillende criteria van het *jus ad bellum* geef ik een inleiding op de historische wortels van het soevereiniteitsconflict dat de oorzaak vormde voor de Falklandoorlog, behandel ik de belangrijkste Argentijns-Britse contacten over de kwestie en ga ik kort in op het verloop van de oorlog, dat immers buiten het bestek van dit paper valt. Vervolgens sta ik uitgebreid stil bij de beslissingen van beide landen om ten strijde te trekken en toets ik deze aan de criteria van het *jus ad bellum*.

Zonder hiermee een standpunt te willen innemen in de Argentijns-Britse controverse zal ik in mijn paper gebruik maken van de meer algemeen bekende naam 'Falklands' om te verwijzen naar de eilandengroep die in het Spaanse taalgebied Islas Malvinas wordt genoemd. Ik versta hieronder naast de Falklandeilanden ook de nabijgelegen eilandengroepen Zuid-Georgië en de Zuidelijke Sandwicheilanden, die eveneens inzet waren van de oorlog.

De *Just War Theory* en de criteria van het *jus ad bellum*

Volgens Rigstad (2007: 2) moet de JWT gezien worden als 'the discursive practice of systematic public reflection and argument about how best to distinguish between ethically justifiable and unjustifiable warfare'. Of het *beginnen* van een oorlog ethisch gerechtvaardigd is, valt binnen de JWT onder het *jus ad bellum*. In een van de meest recente werken over de JWT noemt Orend (2006: 31-67) hiervoor zes criteria of 'major rules': rechtvaardige reden, juiste intentie, openbare oorlogsverklaring door de juiste autoriteit, laatste redmiddel, waarschijnlijkheid van succes en proportionaliteit.

Een vergelijking van Orends criteria met die van andere auteurs (Childress 1978; Bluth 1987; Smith 1999; Walzer 2006; Rigstad 2007) wijst uit dat er consensus lijkt te bestaan over vijf van deze zes voorwaarden voor een rechtvaardige oorlog. Smith (1999) wijst erop dat formele oorlogsverklaringen niet langer gangbaar zijn; de voorwaarde van oorlogvoering door een legitieme

autoriteit blijft echter bestaan. Aangezien beide partijen in de Falklandoorlog de legitieme (constitutionele) autoriteit bezaten om oorlog te voeren, zal ik dit criterium van het *jus ad bellum* verder buiten beschouwing laten. Hiermee blijven de volgende vijf criteria over voor toepassing op de Falklandoorlog:

1. Rechtvaardige reden. Recht op verdediging bij aanval of het recht een bondgenoot te verdedigen, vastgelegd in artikel 51 van het VN-Handvest. Behalve dit recht op verdediging wordt ook het beëindigen van ethische misstanden door sommige *Just War*-theoretici gezien als een rechtvaardige reden voor oorlog (Smith 1999).
2. Juiste intentie. Een rechtvaardige oorlog vereist volgens de JWT behalve een *objectieve* rechtvaardige reden ook een *subjectieve* juiste intentie; niet alleen het *externe* gedrag van een staat, maar ook de *interne* intentie moet ethisch juist zijn. Aangezien handelingen van staten in de praktijk op diverse manieren gemotiveerd zijn, is het volgens Orend voldoende als 'de juiste intentie *aanwezig is in de mix* van motieven die het gedrag van een staat bepalen' (Orend 2006: 46, nadruk in origineel). Dat dit een uiterst moeilijk definieerbaar criterium is behoeft geen toelichting.
3. Oorlog als laatste redmiddel. Volgens de JWT is een oorlog pas gerechtvaardigd als alle middelen 'short of war' zijn uitgeput. Oorlog wordt dus gerechtvaardigd als niet-gewelddadige middelen ontoereikend zijn om een legitiem doel te bereiken (Rigstad 2007: 8). Pacifisten stellen terecht dat oorlog strikt gesproken nooit een laatste redmiddel is en dat er altijd alternatieven zijn; volgens Orend moet dit criterium daarom geïnterpreteerd worden als een waarschuwing aan staten om *niet te snel te zijn in het gebruiken van geweld* (Orend 2006: 57-58, nadruk in origineel).
4. Waarschijnlijkheid van succes. Volgens dit criterium is een oorlog alleen geoorloofd als er redelijke kans is op een overwinning. Smith (1999) waarschuwt dat 'predatory states' met dit positief geformuleerde criterium aanvallen op zwakkere landen altijd kunnen legitimeren; volgens hem moet dit criterium dan ook alleen in negatieve zin worden opgevat. Het doel hiervan is het voorkomen van militaire acties die geen kans van slagen hebben.
5. Proportionaliteit. Een staat die een oorlog overweegt moet de verwachte morele baten van de oorlog afwegen tegen de verwachte morele kosten;

de oorlog is alleen gerechtvaardigd als de baten groter zijn dan de kosten. Volgens Orend (2006: 59-60) is dit criterium van 'comparatieve rechtvaardigheid' problematisch, omdat het moeilijk is kosten en baten objectief te vergelijken.

Een probleem met veel van deze criteria is dat ze arbitrair en poly-interpretabel zijn. Dit maakt ze moeilijk bruikbaar voor een objectief oordeel over de vraag of een oorlog al dan niet gerechtvaardigd is. Wanneer is de 'netto intentie' juist? Wat wordt bedoeld met 'niet te snel zijn in het gebruiken van geweld'? Hoe wordt de kans op succes berekend? Hoe kunnen kosten voorafgaand aan de oorlog tegen baten worden afgewogen?

Het arbitraire karakter van de criteria van het *jus ad bellum* impliceert dat staten hun oorlogen vrijwel altijd moreel kunnen verantwoorden. Hoewel het zinvol is om oorlogen te evalueren en te beoordelen op hun morele rechtvaardiging, moet hierbij niet uit het oog worden verloren dat veel criteria van het *jus ad bellum* afhankelijk zijn van interpretatie. In het vervolg van mijn paper zal ik niettemin proberen op basis van het *jus ad bellum* een evenwichtig oordeel te geven over de Argentijnse en de Britse rechtvaardiging van hun militaire acties tijdens de Falklandoorlog.

De Falklandeilanden: soevereiniteitsconflict, onderhandelingen en oorlog

De basis van de controverse over de Falklands is de vraag wie de soevereiniteit bezit over de eilanden. De eerste beschrijving van de - destijds onbewoonde - Falklands dateert uit 1600 en is van de Nederlander Sebald de Weert (Freedman 2005: 3-4); sommige Britse historici beweren echter dat de Engelsman John Davis de eilanden al in 1592 ontdekte (Hoffmann & Hoffmann 1984: 22-26). In 1764 stichtte de Fransman De Bougainville de eerste nederzetting op de eilanden (Ibid: 39-40). Vanwege de strategische ligging van de eilanden hadden echter ook de Engelsen interesse.

In 1765 landde John McBride op de Falklands en vestigde er een Engelse kolonie (Ibid: 42-45). Twee jaar later droeg Frankrijk de soevereiniteit over aan Spanje, dat de eilanden claimde vanwege hun nabijheid met het vasteland van Spaans Zuid-Amerika (Hoffmann & Hoffmann 1984: 41) en onder verwijzing naar het Verdrag van Tordesillas van 1494, waarin was overeengekomen dat alle

ontdekkingen ten westen van ongeveer 48 graden westerlengte aan Spanje toekwamen (Davies 1967). In 1770 verjoeg de *Armada* de Engelsen en nam de Falklands namens Spanje in bezit (Hoffmann & Hoffmann 1984: 50-52). Een jaar later kregen de Engelsen weer toegang tot hun nederzetting, onder voorwaarde dat Londen de Spaanse soevereiniteit over de eilanden zou erkennen. Het feit dat de Engelsen hun kolonie in 1774 vrijwillig verlieten toont volgens Bluth (1987: 6) aan dat Engeland akkoord ging met deze voorwaarde en zijn claim op de Falklands opgaf.

Dekolonisatie van Spaans-Amerika

Na het uiteenvallen van het Spaans-Amerikaanse koloniale rijk claimde de nieuwe Republiek der Verenigde Provincies van La Plata (het huidige Argentinië) de Falklandeilanden op basis van het principe van *Uti Possidetis*, wat vrij vertaald neerkomt op 'zoals jullie bezaten, zullen jullie blijven bezitten'. Omdat de Falklands sinds 1776 onder bestuur stonden van het koloniale Onderkoninkrijk van La Plata, zouden ze voortaan bij Argentinië horen. In 1820, vier jaar na de onafhankelijkheid, vestigde Argentinië een nederzetting op de Falklands. De jonge Argentijnse natie was echter onvoldoende in staat de juridische soevereiniteit effectief uit te oefenen (Hoffmann & Hoffmann 1984: 65-72).

Hoewel Engeland in 1774 impliciet de Spaanse soevereiniteit over de eilanden had erkend, begon het na de ineensstorting van het Spaans-Amerikaanse rijk een campagne om de eilanden te annexeren. In januari 1833 landden Engelse schepen op de eilanden en verjoegen de Argentijnse gouverneur. Door deze 'ongerechtvaardigde agressieve daad' (Bluth 1987: 7) kwam Engeland opnieuw in bezit van de eilanden.

De Britse claim op de Falklands was gebaseerd op de 'eerste ontdekking' door John Davis in 1592. Deze ontdekking is echter onvoldoende gedocumenteerd en is dus een zwak argument ter ondersteuning van de Britse positie (Bluth 1987: 5-6). In de Argentijns-Britse onderhandelingen van de jaren zeventig baseerde Londen zijn claim daarnaast op de Britse *de facto* bezetting van de eilanden sinds 1833, ook al was die bezetting zelf wellicht niet legaal geweest (Bluth 1987: 7), en op de wens van de *kelpers*, de inwoners van de eilanden, om onder Brits bestuur te blijven.

Argentijns-Britse onderhandelingen

Argentijnse protesten tegen de Britse bezetting van de Falklandeilanden van 1833 waren zinloos; Londen weigerde te onderhandelen over het soevereiniteitsvraagstuk en wees de Argentijnse claim, die voortvloeide uit de (door Engeland erkende) Spaanse soevereiniteit over de eilanden sinds 1774, van de hand. De Britse regering kon zich deze opstelling permitteren omdat ze wist dat Argentinië niet de macht of de middelen bezat om zijn claim militair te effectueren tegen dé mondiale grootmacht van dat moment.

Onder invloed van de grote Britse investeringen in de economische en infrastructurele ontwikkeling van Argentinië verbeterden de betrekkingen in de tweede helft van de negentiende eeuw aanzienlijk. De incorporatie van de Argentijnse economie in het Britse *empire* was begin twintigste eeuw zo ver gevorderd, dat het *de jure* onafhankelijke Argentinië *de facto* bijna een Brits *dominion* werd (Fieldhouse 2004: 134). De belangrijke Britse bijdrage aan de ontwikkeling van Argentinië zorgde ervoor dat de Argentijnse claim op de Falklands naar de achtergrond verdween.

Met het aantreden van de Argentijnse president Juan Domingo Perón in 1946 kwam de kwestie opnieuw op de agenda te staan. Perón toonde zich een fervent tegenstander van (Brits) kolonialisme in de Nieuwe Wereld en herhaalde de Argentijnse claim op de eilanden. In 1964 boekte Argentinië een diplomatiek succes toen de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) in een resolutie de Argentijnse soevereiniteit over de Falklands erkende (Hoffmann & Hoffmann 1984: 99-101). In datzelfde jaar namen de Verenigde Naties een resolutie aan waarin Argentinië en het Verenigd Koninkrijk werden opgeroepen onderhandelingen te beginnen om een einde te maken aan het soevereiniteitsconflict (United Nations 1965).

Besprekingen in 1968 over een mogelijke soevereiniteitsoverdracht mislukten als gevolg van oppositie in het Britse parlement en verzet van de *kelpers*, die onder Brits bestuur wilden blijven (Hoffmann & Hoffmann 1984: 110-112). Wel werd er in 1971 een akkoord getekend voor de verbetering van de verbindingen tussen de eilanden en het Argentijnse vasteland. De Argentijnse luchtmacht begon met regelmatige en spotgoedkope passagiersvluchten tussen de eilanden en het Argentijnse vasteland (Ejército Argentino 1982), er werden telefoon- en postverbindingen aangelegd en Argentinië bood medische, culturele en onderwijsvoorzieningen aan de *kelpers* (Hoffmann & Hoffmann 1984: 114-116).

Argentinië hoopte hiermee de goede wil van de Falklanders te winnen om een toekomstige soevereiniteitsoverdracht mogelijk te maken. Opvallend was dat de Britse regering instemde met deze groeiende Argentijnse invloed op de eilanden. Volgens Hoffmann & Hoffmann (1984: 116) blijkt hieruit dat Londen serieus rekening hield met de mogelijkheid de Falklands aan Argentinië over te dragen teneinde zichzelf te bevrijden van een slepend conflict over de kleine afgelegen eilandengroep.

Toch bleef de Britse regering weigeren daadwerkelijk te onderhandelen over soevereiniteitsoverdracht. Londen bleef benadrukken dat het de eilanden niet zou afstaan tegen de wensen van de *kelpers* in. Ondanks de goede banden met de Argentijnen sinds 1971 wensten zij uitdrukkelijk Britse onderdanen te blijven (Ibid: 121-122). Gedurende de rest van de jaren zeventig werd er regelmatig gesproken over de kwestie maar werd er geen vooruitgang geboekt. Hoewel Londen de indruk wekte serieus te willen onderhandelen toonde het zich niet bereid tot concessies op het gebied van soevereiniteit (Bluth 1987: 10). Deze opstelling leidde tot ongeduld en verontwaardiging in Argentinië.

Op 29 januari 1982 gaf de Argentijnse junta een waarschuwing af: als Londen niet zou ingaan op de eis de Falklands aan Argentinië over te dragen, zou militaire actie overwogen worden. Op 1 maart, na het mislukken van nieuwe besprekingen over de kwestie in New York, waarschuwde Buenos Aires opnieuw dat het een Argentijnse militaire actie in de Falklands niet langer uitsloot (Makin 1983: 399-401). De regering in Londen leek echter niet te beseffen dat een Argentijnse militaire actie in voorbereiding was en steeds dichterbij kwam.

De oorlog

Op 2 april 1982 vielen eenheden van de Argentijnse krijgsmacht plotseling de Falklandeilanden binnen en namen ze zonder tegenstand in bezit. De Britse regering, verrast door de invasie, verbrak direct alle betrekkingen met Argentinië en begon met de opbouw van een *Task Force* om de eilanden te verdedigen. Tegelijkertijd probeerde Londen opnieuw te onderhandelen over een vreedzame oplossing. De Argentijnse en Britse posities lagen echter te ver uit elkaar en beide landen konden vanwege binnenlandse druk zo weinig concessies doen, dat ook bemiddeling door de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken geen resultaat opleverde (Bluth 1987: 14-15). Hipel et al. (1988: 345) wijzen erop dat de patstelling in deze weken het gevolg was van wederzijdse mispercepties: de

Britten hoopten de Argentijnen via onderhandelingen zo ver te krijgen dat ze zich vreedzaam zouden terugtrekken, terwijl de Argentijnen de Britse militaire capaciteiten onderschatten en daarom niet ingingen op de Britse onderhandelingsvoorstellen.

Op 1 mei arriveerde de *Task Force* bij de Falklands en begon de Britse tegenaanval, met een beschieting van het vliegveld en bombardementen op Argentijnse posities. De Argentijnse militaire leiding reageerde met het bevel de belangrijkste marine-eenheden terug te halen naar de haven. Wellicht was Argentinië op dat moment voornemens het conflict niet te laten escaleren. De onverwachte Britse aanval op de Argentijnse kruiser *General Belgrano* de volgende dag, waarbij het schip tot zinken werd gebracht en 323 bemanningsleden omkwamen, maakte een Argentijnse terugtrekking echter onwaarschijnlijk (Bluth 1987: 15). Toen Argentinië twee dagen later met een Exocet-raket de Britse kruiser *HMS Sheffield* tot zinken bracht, was een escalatie van de oorlog onvermijdelijk. Na zes weken van militaire confrontaties, waarbij aan Argentijnse zijde uiteindelijk 649 en aan Britse zijde 258 doden vielen, werd Argentinië op 14 juni gedwongen te capituleren en namen de Britten de Falklands weer in bezit, waarmee de *status quo ante bellum* hersteld werd.

Argentinië en het *jus ad bellum*

De overtuiging dat de Falklands een onlosmakelijk onderdeel zijn van het nationale grondgebied is diepgeworteld in Argentinië. Zonder de betekenis te begrijpen leerden hele generaties Argentijnse kinderen op school het zinnetje 'Las Malvinas son Argentinas' (de Falklands zijn Argentijns). Hierdoor vormde zich bij veel mensen onbewust van jongs af een gevoel van verontwaardiging over de Britse bezetting van de eilanden (Lorenz 2006: 33-34). Vanuit de Argentijnse overtuiging dat de Falklands nationaal grondgebied waren en dat ze wederrechtelijk bezet waren door een externe mogendheid, kan gesteld worden dat er bij de invasie van de eilanden in april 1982 inderdaad sprake was van een rechtvaardige reden. Het doel van de invasie was het verdedigen van een deel van het nationale grondgebied tegen externe overheersing of agressie - ook al had die agressie al in 1833 plaatsgevonden - en het beëindigen van deze historische misstand.

De intentie van de invasie was tweeledig. Enerzijds was er de effectuering van de territoriale claim, anderzijds was de aanval een poging om de aandacht af te

leiden van de legitimiteitscrisis, waarin de Argentijnse militaire junta zich bevond, en de Argentijnen te verenigen achter een gemeenschappelijk doel (Lorenz 2006: 41; 60). Hoewel de juiste intentie (het veiligstellen van het nationale grondgebied en het beëindigen van het soevereiniteitsconflict) dus deel uitmaakte van de Argentijnse motieven, lijkt de intentie hiermee weliswaar gedeeltelijk, maar niet volledig moreel rechtvaardig te zijn geweest.

Over de vraag of de Argentijnse invasie werkelijk het laatste redmiddel was, of dat er nog vreedzame manieren waren om het Argentijnse doel te bereiken, kan worden gediscussieerd. Aan de ene kant had Argentinië natuurlijk verder kunnen onderhandelen en werd de invasie voor een belangrijk deel ingegeven door de politieke problemen van de junta. Aan de andere kant lijkt het feit dat anderhalve eeuw van protesten en vijftien jaar van onderhandelingen geen resultaat hadden opgeleverd, te suggereren dat de niet-militaire opties voor Argentinië inderdaad zo goed als uitgeput waren.

Dat er in de ogen van de Argentijnse leiding sprake was van goede kansen op succes lijkt na de Britse opstelling in de onderhandelingen van de jaren zeventig niet ter discussie te staan. Op bepaalde momenten in de onderhandelingen had Londen de indruk gewekt de Falklands liever kwijt dan rijk te zijn. Gezien de geïsoleerde positie en het geringe economische belang van de eilanden, samen met het feit dat de Britse claim ook door experts in Londen als zwak werd beschouwd (Hoffmann & Hoffmann 1984: 84), was het voor Argentinië goed voorstelbaar dat Londen de Argentijnse invasie zou tolereren. De Argentijnen geloofden niet dat ze na de bezetting van de Falklands werkelijk zouden moeten vechten; zij gingen ervan uit dat geografische overwegingen de Britten ervan zouden weerhouden militair te reageren (Hipel et al. 1988: 343).

Aan het criterium van proportionaliteit lijkt in het geval van de Argentijnse actie eveneens te zijn voldaan. Gezien de verwachte Britse passiviteit gingen de Argentijnen ervan uit dat de kosten van de actie relatief gering waren en dat de baten, namelijk het herstel van de nationale territoriale integriteit, aanzienlijk groter zouden zijn.

Samenvattend kan gesteld worden dat in de Argentijnse versie van de geschiedenis in ieder geval voldaan werd aan drie van de vijf onderzochte criteria van het *jus ad bellum*. Over de juistheid van de Argentijnse intentie en over de vraag of de militaire invasie werkelijk het laatste redmiddel was, kan worden gediscussieerd. Argentinië had echter een rechtvaardige reden om ten strijde te

trekken, had goede kansen op succes en voldeed aan het criterium van proportionaliteit.

Het Verenigd Koninkrijk en het *jus ad bellum*

Volgens het eerste criterium van het *jus ad bellum* is een oorlog alleen gerechtvaardigd ter verdediging tegen agressie. Aangezien de Falklandeilanden volgens de Britten deel uitmaakten van het Britse grondgebied, was er in de ogen van het Verenigd Koninkrijk zeker sprake van agressie door Argentinië. Een militaire reactie was hierdoor gerechtvaardigd.

Voor wat betreft het criterium van juiste intentie ligt de Britse zaak gecompliceerder. De beslissing om een *Task Force* te sturen om de Falklandeilanden te heroveren was ingegeven door diverse overwegingen. Net als de Argentijnse junta kende ook de Britse regering, onder leiding van Margaret Thatcher, in het voorjaar van 1982 politieke problemen. Een oorlog vormde een uitgelezen kans om een kabinetscrisis te voorkomen en de politiek te verenigen tegen een gemeenschappelijke vijand. Daarnaast lijkt de beslissing om de *Task Force* te sturen voor een deel gemotiveerd te zijn door geldingsdrang vanuit de Britse marinetop, die na een bezuinigingsronde het belang van de vloot wilde benadrukken (Bluth 1987: 12). Duidelijk is echter dat de Britse reactie eveneens werd ingegeven door het streven naar verdediging van het nationale grondgebied en van de veiligheid van de Falklanders. Daarnaast werd de militaire actie door de Conservatieven in het Britse parlement gerechtvaardigd vanuit een morele plicht te strijden tegen agressie van grote mogendheden jegens weerloze landen (Bluth 1987: 10-11). Deze laatste elementen lijken moreel rechtvaardige intenties.

Anderzijds moet echter benadrukt worden dat de Britse intentie om de Argentijnse bezetting te beëindigen feitelijk neerkwam op het herstellen van de *status quo ante bellum*. Hoe zeer deze intentie vanuit Brits perspectief ook juist kan lijken, is het ethisch gezien discutabel of de *status quo ante bellum* wel de meest wenselijke eindsituatie was. Hiermee zou het soevereiniteitsconflict immers niet duurzaam worden opgelost. Childress (1978: 438-439) stelt dat alleen het nastreven van duurzame vrede kan gelden als juiste intentie. Volgens Bluth (1987: 11) had een werkelijk juiste intentie van Britse zijde daarom moeten neerkomen op het vestigen van een basis voor een rechtvaardige oplossing van het soevereiniteitsconflict met Argentinië.

De Britse reactie op de Argentijnse invasie kan over het algemeen, meer nog dan de Argentijnse actie, gezien worden als een laatste redmiddel. Het is onwaarschijnlijk dat Argentinië, met de Falklands eindelijk in bezit, bereid zou zijn tot onderhandelingen over de status van de eilanden. De regering-Thatcher besefte terecht dat een militaire actie noodzakelijk was om invloed te behouden in de eilanden. Volgens Smith (1999) was het logisch dat de Britse *Task Force* na aankomst direct overging tot actie en niet bleef wachten op een mogelijke vreedzame oplossing. Bluth (1987: 16) wijst er echter op dat de Britse aanval op de kruiser *General Belgrano*, dat zich op dat moment niet in een offensieve positie bevond, feitelijk een *pre-emptive strike* was en als zodanig niet gezien kan worden als een laatste redmiddel. Bovendien was het wellicht juist déze aanval die leidde tot een escalatie van het oorlogsgeweld, iets dat op dat moment wellicht nog voorkomen had kunnen worden.

De kansen op succes leken bij aanvang van de Britse operatie twijfelachtig. Hoewel de Britse *Task Force* technologisch superieur was aan de Argentijnse krijgsmacht, zijn militaire experts het erover eens dat de succesvolle Britse actie in een zo afgelegen gebied, met beperkte mogelijkheden voor luchtsteun en tegen een sterke tegenstander, net zo goed had kunnen mislukken (Bluth 1987: 16-17; Smith 1999). De beperkte kansen op succes en het feit dat een Britse overwinning niet zou leiden tot een duurzame oplossing van het soevereiniteitsconflict met Argentinië, maken dat de Britse actie niet voldeed aan dit criterium van het *jus ad bellum*.

Voor wat betreft het criterium van proportionaliteit lijkt de Britse militaire operatie eveneens moeilijker te rechtvaardigen dan de Argentijnse. Voor Argentinië leek het zeer goed voorstelbaar dat het Verenigd Koninkrijk de invasie zou tolereren en de Falklands op termijn daadwerkelijk zou willen overdragen; aan de andere kant was het voor de Britten te verwachten dat de Argentijnen zich hevig zouden verzetten tegen een Britse poging de eilanden te heroveren. De verwachte kosten van de actie in termen van slachtoffers (uiteindelijk 907 militairen en 3 burgers) en economische schade (de Britse campagne kostte ruim 2 miljard pond) waren daarom aanzienlijk. De verwachte baten van de operatie kwamen neer op de fysieke herbezetting van een verafgelegen onherbergzame eilandengroep met slechts 1800 inwoners en zonder noemenswaardige economische waarde (Smith 1999), waarvan velen bovendien stelden dat ze redelijkerwijs niet eens bij het Verenigd Koninkrijk hoorden en die sinds de bezetting in 1833 diverse malen voor diplomatieke spanningen had gezorgd.

Hoewel Orend (2006: 59-60) terecht stelt dat morele kosten en baten moeilijk te vergelijken zijn, lijkt hier toch duidelijk sprake te zijn van een gebrek aan proportionaliteit.

Bij wijze van samenvatting kan gesteld worden dat de Britse operatie in de Falklandeilanden weliswaar voldeed aan twee criteria van het *jus ad bellum* – er was een rechtvaardige reden en de militaire reactie kon gezien worden als het laatste redmiddel – maar dat ze op cruciale punten niet gezien kan worden als een rechtvaardige oorlog. Over de juistheid van de Britse intentie is discussie mogelijk, maar vooral op het gebied van proportionaliteit en de kansen op succes lijkt de Britse actie niet moreel rechtvaardig te zijn geweest.

Conclusie

In hoeverre waren de acties van de Argentijnse en Britse regering in de aanloop naar de Falklandoorlog in overeenstemming met de criteria van het *jus ad bellum*? Hoewel Argentinië als het Verenigd Koninkrijk zich beide beriepen op de JWT om hun militaire acties in de Falklandoorlog te rechtvaardigen, en hoewel het arbitraire karakter van veel criteria van het *jus ad bellum* het voor beide landen mogelijk maakte de eigen acties te rechtvaardigen aan de hand van de JWT, lijkt de Britse actie minder goed te rechtvaardigen dan de Argentijnse invasie van de eilanden.

	Argentinië	Verenigd Koninkrijk
rechtvaardige reden	+	+
juiste intentie	+/-	+/-
laatste redmiddel	+/-	+
waarschijnlijkheid van succes	+	-
proportionaliteit	+	-

Figuur 1. Argentinië, het Verenigd Koninkrijk en de criteria van het jus ad bellum (Legenda: '+' = voldaan; '-' = niet voldaan; '+/-' = gedeeltelijk voldaan)

Als verdediging tegen agressie en het rechtzetten van morele misstanden rechtvaardige redenen zijn om een oorlog te beginnen, dan kan gesteld worden dat zowel Argentinië als het Verenigd Koninkrijk in 1982 een rechtvaardige oorlog voerden. Argentinië voerde een campagne om een door een externe mogendheid

bezet deel van het nationale grondgebied te heroveren; dit was zowel een reactie op eerdere agressie als het beëindigen van een morele misstand. Het Verenigd Koninkrijk had een nog duidelijkere legitieme reden om ten strijde te trekken, namelijk het verdedigen van nationaal grondgebied tegen directe agressie.

Welke partij op dit punt het gelijk aan zijn kant had hangt af van de vraag wie daadwerkelijk de soevereiniteit bezit over de Falklands. Internationaal bestaat hierover geen consensus: Spanje, Portugal en de meeste Latijns-Amerikaanse landen steunen de Argentijnse claim; de meeste overige landen zien de eilanden als een Brits overzees gebiedsdeel. Om deze reden kan gesteld worden dat beide partijen een rechtvaardige reden hadden om oorlog te voeren. Ook geldt voor beide landen dat ze opereerden vanuit (onder meer) een juiste intentie, maar zowel voor Buenos Aires als voor Londen werd de beslissing tot militaire actie ook voor een belangrijk deel ingegeven door binnenlandse politieke problemen.

Hoewel de Britse campagne meer dan de Argentijnse invasie beschouwd kan worden als een laatste redmiddel, voldeed de aanval van de *Task Force* op het gebied van proportionaliteit en waarschijnlijkheid van succes, in tegenstelling tot de Argentijnse invasie, niet aan de voorwaarden voor een rechtvaardige oorlog. De Britse overwinning in de Falklandoorlog heeft bovendien niet geleid tot een duurzame vrede. Nog altijd weigert Argentinië de Britse soevereiniteit over de Falklandeilanden te erkennen, en gezien de geschiedenis van het soevereiniteitsconflict lijkt Buenos Aires hiermee een legitiem argument te hebben. De Britse claim op de eilanden is historisch gezien zwak en het werkelijke belang van deze geografisch geïsoleerde eilandengroep voor Londen is twijfelachtig.

De Britse regering heeft in onderhandelingen met Argentinië meerdere malen de mogelijkheid van een soevereiniteitsoverdracht open gehouden. Het is niet ondenkbaar dat de Falklands in de toekomst via onderhandelingen alsnog door het Verenigd Koninkrijk zullen worden overgedragen aan Argentinië. Wat de Argentijnse junta met de invasie van 1982 niet lukte zal hiermee wellicht op vreedzame wijze alsnog bereikt kunnen worden.

Overzicht van geraadpleegde werken

- Bluth, Christoph (1987). 'The British Resort to Force in the Falklands/Malvinas Conflict 1982: International Law and Just War Theory'. *Journal of Peace Research* 24 (1): 5-20.
- Childress, James F. (1978). 'Just-War Theories: The Bases, Interrelations, Priorities, and Functions of Their Criteria'. *Theological Studies* 39: 427-445.
- Davies, Arthur (1967). 'Columbus Divides the World'. *The Geographical Journal* 133 (3): 337-344.
- Ejército Argentino [Argentijnse Landmacht] (1982). 'Malvinas - Antecedentes históricos y jurídicos'. <http://www.ejercito.mil.ar/InMemori/MalvinasHistoria.asp> (accessed 19-05-2008).
- Fieldhouse, D.K. (2004 [1999]). *The West and the Third World*. 4e druk; Malden: Blackwell Publishing.
- Freedman, Sir Lawrence (2005). *The Official History of the Falklands Campaign. Volume I. The Origins of the Falklands War*. Londen/New York: Routledge.
- Hipel, Keith W., Muhong Wang, Niall M. Fraser (1988). 'Hypergame Analysis of the Falkland/Malvinas Conflict'. *International Studies Quarterly* 32 (3): 335-358.
- Hoffmann, Fritz L. & Olga Mingo Hoffmann (1984). *Sovereignty in Dispute. The Falklands/Malvinas, 1493-1982*. Boulder/Londen: Westview Press.
- Lorenz, Federico G. (2006). *Las guerras por Malvinas*. Buenos Aires: Edhasa.
- Makin, Guillermo A. (1983). 'Argentine Approaches to the Falklands/Malvinas: Was the Resort to Violence Forseeable?'. *International Affairs* 59 (3): 391-403.
- Orend, Brian (2006). *The Morality of War*. Peterborough, Ontario: Broadview Press.
- Rigstad, Mark (2007). 'Jus Ad Bellum After 9/11: A State of the Art Report'. *The IPT Beacon* (3, June): 1-30.
- Smith, Ron (1999). 'The Falklands War: A Moral Balance Sheet'. *WaiMilHist (The Electronic Journal of Military History within the History Department at the University of Waikato, Hamilton, New Zealand)* 4 (1): <http://www.waikato.ac.nz/wfass/subjects/history/waimilhist/1999/falklands.htm> (accessed 26-04-2008).
- United Nations (1965). 'A/RES/2065(XX): Question of the Falkland Islands (Malvinas)'. General Assembly, 20th Session, 1398th Plenary Meeting, 16 December 1965; 57: <http://www.un.org> (accessed 19-05-2008).
- Walzer, Michael (2006 [1977]). *Just and Unjust Wars. A Moral Argument with Historical Illustrations*. 4th edition; New York: Basic Books.